

УДК: 616.314-084-053.4

*В.С. Мельник, Л.Ф. Горзов***ГРА ЯК ЕЛЕМЕНТ ГІГІЄНИЧНОЇ МОТИВАЦІЇ ДОШКІЛЬНЯТ**

ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород

Актуальність дослідження

Дитинство - це період посиленого розвитку, який характеризується ростом організму, формуванням вищих психічних функцій, має біологічну основу й опосередкований соціально-культурними факторами, вихованням і навчанням. Знання та навички, які дитина отримує в період дитинства, залишаються з нею на все життя. Тому правильне гігієнічне виховання дітей із раннього віку дуже важливе [2].

Дошкільним віком вважають період від 4 до 6-7 років. Основними особливостями цього віку є те, що складається нова соціальна ситуація розвитку, провідною діяльністю стає гра, під час якої дошкільники пізнають життя, самих себе, інших людей, розвиваються фізично, морально, інтелектуально, формують якості, необхідні для майбутньої діяльності. За допомогою ігор діти значно краще сприймають інформацію. Дитина спочатку емоційно, а потім інтелектуально засвоює матеріал. Дитячі ігри розвивають творчі й організаційні здібності, властивості особистості. До основних особливостей молодшого дошкільника слід віднести його схильність до наслідування і легку сугестивність. У зв'язку з цим ми працювали індивідуально з кожною дитиною. Педагоги розглядають гру як цінний прояв дитячої активності. Дитина краще запам'ятовує те, що для неї найцікавіше, створює найкращі враження. З огляду на це, ми ввели елементи гри в процес гігієнічного навчання дітей [2,4].

Багато психологів важливу роль у розвитку дитини відводять впливу батьків. Дехто з батьків не приділяє достатньо уваги гігієнічному догляду за молочними зубами дитини, помилково міркуючи: «Навіщо потрібна вся ця метушня навколо молочних зубів, якщо вони все одно випадуть?». Це помилкова точка зору, тому що молочні зуби потрібні не тільки для жування, а і для правильного росту та розвитку щелеп, для утворення мовлення, дикції та для формування постійного прикусу і гармонійного розвитку обличчя в старшому віці. Ми вирішили оцінити, настільки тісний взаємозв'язок між поінформованістю батьків у питаннях стоматологічного виховання і знаннями та здоров'ям зубів їхніх дітей [5].

Необхідність подальшого поліпшення процесів гігієнічного виховання дітей досі актуальна, оскільки, незважаючи на розвиток дитячої стоматології та профілактики стоматологічних захворювань, карієс тимчасових зубів залишається поширеною патологією в дітей дошкільного віку. Так, за дани-

ми Клітинської О.В. (2015), у дошкільнят м.Ужгорода уражено карієсом від $2,22 \pm 0,07$ зубів у трирічному віці до $5,60 \pm 0,10$ зубів у шестирічному [3,6].

Мета нашого дослідження - оцінити ефективність гри в процесі навчання дошкільнят, а також ступінь засвоєння знань щодо збереження стоматологічного здоров'я дітьми.

Матеріали і методи

У нашому дослідженні брали участь 56 вихованців дитячого садка № 6 м. Ужгорода віком 4-6 років. Усі діти є учасниками стоматологічних профілактичних проектів, реалізованих у цьому навчальному закладі протягом багатьох років. У процес навчання ми ввели елементи гри, яка є потужним фактором розвитку повноцінної особистості.

На першому етапі роботи нами були розроблені спеціальні тести, за допомогою яких оцінювали первинний рівень знань дітей. Тести містили 20 запитань про гігієнічний догляд за порожниною рота, корисні та шкідливі для зубів продукти харчування та ін. Оскільки діти ще не вміють читати, можливі варіанти відповідей на запитання були представлені у вигляді піктограм, що зображують емоцію. Були використані прийняті в інформатиці у форматі Юнікод Basic Multilingual Plane усміхені та сумні смайли, що позначають відповідно позитивну і негативну відповідь. У процесі тестування діти обирали відповідний варіант відповіді. Якщо дитина відповідала неправильно, ми акцентували її увагу на конкретному запитанні, пояснювали, чому друга відповідь є правильною, тобто тестування мало ще й навчальний характер.

З урахуванням важливої ролі батьків у процесі виховання, в тому числі й гігієнічного догляду за ротовою порожниною, на другому етапі були розроблені анкети для батьків, що дозволяли оцінити ступінь їх інформованості з питань гігієни та харчування їхніх дітей. Анкета містила 16 запитань. Одночасно з тестуванням дітей та анкетуванням їхніх батьків проводили моніторинг стоматологічного здоров'я дошкільнят. Щомісяця в даному закладі проводяться уроки гігієни співробітниками кафедри дитячої стоматології спільно зі студентами старших курсів. Крім того, у квітні в рамках «Місяця здорової посмішки» в дитячому садку проходили заняття, на яких обговорювали питання гігієни порожнини рота, розмовляли з дітьми про раціональне харчування. За результатами тестування були виявлені групи запи-

тань, у яких діти частіше помилялися. Вихователям були дані рекомендації, на що звертати увагу дітей.

На заключному етапі діти «склали екзамен». Усі учасники умовно були поділені на дві однакові групи (кожна по 28 дітей) за результатами тестування. Першу групу склали діти з нижчим відсотком правильних відповідей на запитання первинного тесту (73,4 %), а другу - з найвищим відсотком (87,6%). Формуючи групи, ми керувалися метою: визначити взаємозв'язок між рівнем стоматологічних знань і стоматологічним статусом.

Отримані результати

Аналізуючи початковий рівень знань дітей, виявили, що більшість дітей знають про необхідність чистити зуби, однак не всі розуміють важливість чистення зубів після вживання їжі (рис.1).

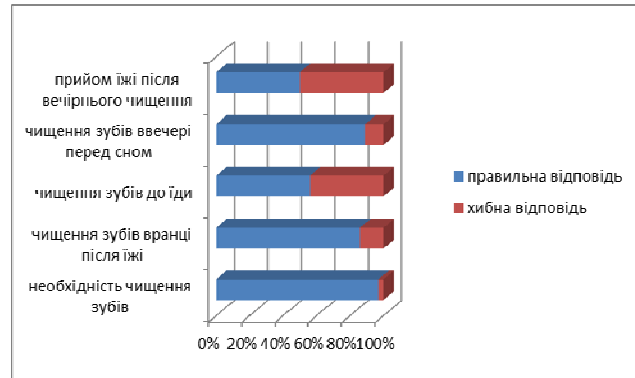

Рис. 1. Рівень знань дошкільнят про чищення зубів

Важливим моментом у раціональному харчуванні є правильне розуміння того, що деякі продукти шкідливі для зубів. Наскільки точно діти розуміють сутність цього питання, відображено в табл. 1, 2.

Таблиця 1
Рівень знань дошкільнят про правильне вживання соку

Уживання соку через трубочку				Уживання соку без трубочки			
початковий рівень знань		результати екзамену		початковий рівень знань		Результати екзамену	
правильно	помилково	правильно	помилково	правильно	помилково	правильно	помилково
79 %	21 %	89 %	11 %	51 %	49 %	65 %	35 %

Таблиця 2
Рівень знань дошкільнят про правильне вживання солодоців

Уживання булочок				Тістечка, торти				Цукерки, шоколад			
початковий рівень знань		результати екзамену		початковий рівень знань		результати екзамену		початковий рівень знань		початковий рівень знань	
правильно	помилково	правильно	помилково	правильно	помилково	правильно	помилково	правильно	помилково	правильно	помилково
20 %	80 %	66 %	34 %	64 %	36 %	77 %	23 %	81 %	19 %	92 %	8 %

Учасники 1 групи правильно відповіли на 73,4% питань первинного тесту, а другої групи - 87,6%. На «екзамені» виявлена тенденція до підвищення рівня знань: 1 група дітей правильно відповіла на 84,4% запитань, 2 група - на 91,3% (рис.2). Отже, можна вважати, що гра сприяє кращому засвоєнню дошкільнятами навчального матеріалу, прагненню отримати вищу оцінку на «екзамені».

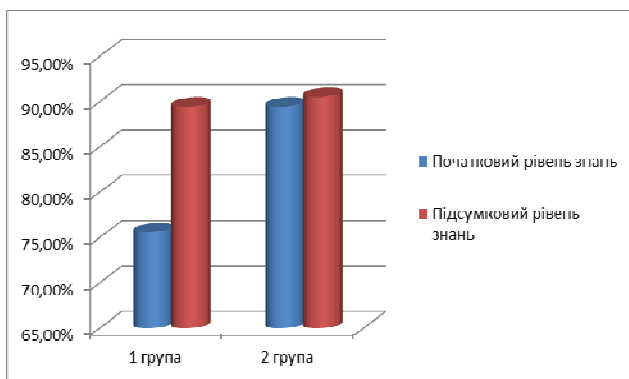

Рис. 2. Динаміка рівня знань дошкільнят у процесі ігрового навчання

Результати дослідження показали, що вищий рівень знань відповідає кращому стома-

тологічному і гігієнічному статусам дітей. Так, якщо в 1 групі значення індексу інтенсивності карієсу (кпв) склало $3,92 \pm 0,89$, а гігієнічного індексу (ГІ) - $0,39 \pm 0,05$, то в 2 групі значення індексів було відповідно $2,00 \pm 0,8$ і $0,24 \pm 0,05$.

Результати анкетування батьків показали, що дорослі недостатньо обізнані в питаннях збереження стоматологічного здоров'я їхніх дітей. Так, гігієнічний догляд за порожниною рота дитини з моменту прорізування зубів здійснювали лише 30% опитаних, у середньому чистити зуби дітям починали з $1,5$ року $\pm 0,05$ із регулярністю 1-2 рази за день. Аналіз частоти і мети відвідання стоматолога дітьми показав, що лише 60% батьків звертаються для профілактичних оглядів (рис.3). Тільки 56,8 % батьків знають про необхідність заміни щітки через 3-4 місяці. Молочні продукти, фрукти й овочі наявні в щоденному раціоні харчування кожної дитини. Частота вживання солодоців представлена на рис.4, при цьому лише 5% дітей після вживання солодкого чистять зуби.

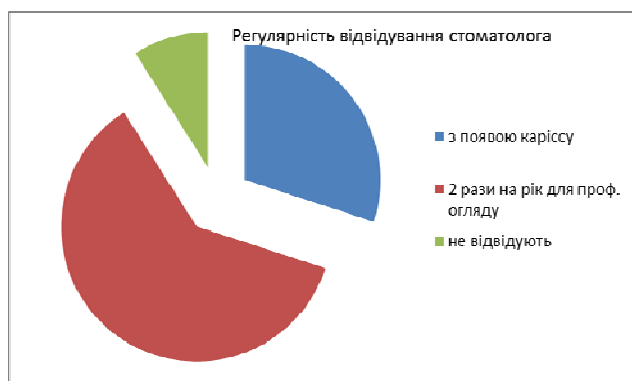

Рис.3. Регулярність відвідування стоматолога дітьми 4-6 років

Рис. 4. Частота вживання солодощів дошкільнятами

Оцінка взаємозв'язку між інформованістю батьків і знаннями та здоров'ям зубів їхніх дітей показала, що все не так однозначно в трактуванні отриманих результатів. За нашими даними, батьки, які зіткнулися з проблемою раннього дитячого карієсу, більше мотивовані в питаннях лікування та профілактики стоматологічних захворювань, ніж ті, хто уникнув такої патології у своїх дітей. Але «змусили» батьків займатися профілактикою та гігієною порожнини рота зуби, уражені карієсом! Так не має бути! Профілактика мусить бути первинною.

Висновки

1. Ефективність гри в процесі навчання дошкільнят дуже висока. Дитина спочатку емоційно, а потім інтелектуально засвоює матеріал. Діти краще запам'ятовують те, що для них найцікавіше, дає найкращі враження.

2. Виявлена позитивна тенденція в рівні знань: якщо в 1 групі початковий рівень знань дітей склав 73,4% правильних відповідей, то на

Резюме

Ефективність гри як елемента мотивації в процесі навчання дошкільнят дуже висока. Дитина краще засвоює навчальний матеріал через гру. Ігрова форма навчання сприяє формуванню корисних гігієнічних звичок і навичок.

Ключові слова: гра, гігієна, дитина.

Резюме

Эффективность игры как элемента мотивации в процессе обучения дошкольников очень высока. Ребенок лучше усваивает учебный материал через игру. Игровая форма обучения способствует формированию полезных гигиенических привычек и навыков.

Ключевые слова: игра, гигиена, ребенок.

«екзамені» діти тієї ж групи правильно відповіли вже на 84,4% питань; у 2 групі правильними були 87,6% і 91,3 % відповідей відповідно.

3. Виявлена пряма залежність стоматологічного здоров'я дітей від їхніх знань про гігієну і правильне харчування.

4. Знань батьків недостатньо для збереження стоматологічного здоров'я їхніх дітей. Необхідно підвищувати ступінь інформованості та мотивації дорослого населення в питаннях гігієнічного виховання і збереження стоматологічного здоров'я їхніх дітей.

5. Результати проведеного нами дослідження вказують на необхідність розробки нових санітарно-просвітницьких форм роботи з батьками.

Отже, ефективність гри як елемента мотивації в процесі навчання дошкільнят дуже висока. Дитина краще засвоює навчальний матеріал через гру. Ігрова форма навчання сприяє формуванню корисних гігієнічних звичок і навичок.

Література

1. Біденко Н. В. Ранній карієс у Україні та у світі / Н. В. Біденко // Современная стоматология.- 2007. – №1. – С. 66–72.
2. Кисельникова Л.П. Современные возможности профилактики кариеса зубов у детей раннего возраста / Л.П. Кисельникова, Н.В. Вагеманс // Педиатрия. – 2010. –Т. 89, № 5. – С. 130–136.
3. Клітинська О. В. Клінічна оцінка карієспрофілактичної дії основних засобів і методів профілактики серед школярів міста Ужгород, віком 6-7 років / О. В. Клітинська, Я. О. Мухіна, А. А. Васько // Молодий вчений. — 2015. — №2.
4. Ковач І.В. Захворювання карієсу зубів у дітей і рівень гігієни ротової порожнини у дітей дошкільного віку в Дніпропетровську / І.В. Ковач, А.В. Штомпель // Вісник стоматології. – 2010. – № 3. – С. 75–78.
5. Якубова І. І. Обґрунтування схеми профілактики карієсу тимчасових зубів у дітей перших років життя / І. І. Якубова // Современная стоматология . - 2013. - № 4. - С. 89-94.
6. Loe H. Oral hygiene in the prevention of caries and periodontal disease/ H. Loe//Int. Dent. J. – 2000. – Vol.50(3). – P. 129-139.

**Стаття надійшла
18.09.2015 р.**

UDC 616.314-084-053.4

GAME AS AN ELEMENT OF HYGIENE MOTIVATION OF PRE-SCHOOLERS

Melnyk V.S., Horzov L.F.

Uzhhorod National University

The aim of our research was to evaluate the effectiveness of a game in teaching the pre-schoolers, and the degree of learning to preserve children's dental health.

Materials and methods. 56 pre-schoolers of the Kindergarten № 6, aged 4-6, took part in our research. During the first stage of research we developed special tests, in which we evaluated initial level of children's knowledge. Tests contained 20 questions showing knowledge of hygienic oral care and useful and harmful to teeth food. During the second stage a questionnaire for parents to assess their degree of awareness on their children's hygiene and nutrition was developed. It included 16 questions. While testing children and questioning their parents we were monitoring the dental health of pre-schoolers. During the final stage children "passed the exam". All participants were divided conventionally into two groups (28 people each one) by test results. The first group consisted of children with a lower percentage of correct answers output (73.4%), and the second – with the highest percentage (87.6%). When forming groups we followed to determine the relationship between the level of dental knowledge and dental status.

Results of the study. Analyzing the initial level of children's knowledge it has been found that most children know about the need to brush their teeth, but not everyone understands the importance of brushing teeth after eating. Participants of the first group gave 73.4% correct answers of the initial test, and the second group – 87.6%. The "examination" showed a trend to improve the level of knowledge of the first group: they correctly answered 84.4% of the questions, the second group – 91.3%. Thus, we can say that the game promotes better mastering the learning material by pre-schoolers, their desire to get more appreciation for "examination". The results have showed that a higher level of knowledge corresponds better hygiene and dental status of children. Thus, in the first group, the index of intensity of caries was 3.92 ± 0.89 , and the hygienic index (GI) – 0.39 ± 0.05 , then the second group indices were respectively 2.0 ± 0.8 and 0.24 ± 0.05 .

Results of the questioning have showed that adults are not sufficiently aware of the dental health status of their children. Hygienic oral care since the moment of the child dentition has been performed by only 30% of respondents, on average, children began to brush their teeth since 1.5 ± 0.05 with the regularity of 1-2 times a day. Analysis of the frequency and purpose of visiting a dentist have showed that only 60% of parents are turning to preventive examinations. Only 56.8% of parents know about necessity of replacement toothbrushes every 3-4 months. Milk products, fruit and vegetables are present in daily diet of each child.

Conclusions. 1. Efficiency of the game in learning preschool children is very high. At first child masters the material emotionally and intellectually. Children remember something that gives great interest and best impression.

2. The positive trend in the level of children's knowledge has been monitored: in the first group the initial correct knowledge of children was 73.4%,. The "control" children of the same group answered correctly 84.4% of the questions, in the second group the correct ones were 87.6% and 91.3% of the responses respectively.

3. The direct dependence of children's dental health and their knowledge on hygiene and nutrition was founded out.

4. As parents do not have enough knowledge to preserve dental health of their children, there is a need to increase awareness and motivation of the adults in issues of hygiene education and preserving dental health of their children further.

5. The results of our study indicate the need for new forms of parents' education.

Keywords: game, hygiene, child.